

jeesään!

Vapaaehtoistoiminnan
pelin
peliohjeet

Jeesaan – vapaaehtoistoiminnan peli

Jeesaan – vapaaehtoistoiminnan peli on uudenlainen tapa perehtyä vapaaehtoistoimintaan. Hauskat kysymykset ja tehtävät johdattelevat pohtimaan vapaaehtoistoiminnan monimuotoisuutta ja merkitystä. Pelin on tarkoitus opettaa vapaaehtoistoiminnan periaatteita ja mahdollisuuksia. Oppiminen tapahtuu sekä tehtäviä suorittamalla että muiden pelaamista seuraamalla.

Peli on tuotettu osana Kansalaisareena ry:n Jeesaan – Nuori vapaaehtoistoiminnassa -hanketta (2017-2019). Peli on kehitetty osaksi lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettäviä vapaaehtoistoiminnan kursseja, mutta peli sopii hyvin kaikenikäisille.

Peli ja lisämateriaalit ovat ladattavissa netistä osoitteesta www.kansalaisareena.fi/julkaisut. Samasta osoitteesta löydät myös vapaaehtoistoiminnan kurssin opetusmateriaalit.

Pelin osaamistavoitteet opiskelijalle ovat: opiskelija ymmärtää vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan kentän monimuotoisuuden, osaa valita itselleen soveltuvan vapaaehtoistoiminnan muodon ja tunnistaa vapaaehtoistoiminnasta kertyvän osaamisen.

PIKAOHJEET (Peli, jossa pelaajia on 5 paria/ryhmää eli yhteensä 10-30 pelaajaa)

1. Rakenna pelilauta:

- Kysymysruutu x 14
- Tehtäväruutu x 10

Asettakaa ruudut haluamaanne järjestykseen ja muotoon. Joukkue valitsee aloitusruudun ja keksii joukkueelle nimen. Viimeiseksi hyvän teon tehnyt aloittaa pelin.

2. Pelin pelaaminen:

- Ota valmiiksi esille lisämateriaalit.
- Joukkue heittää noppaa ja etene silmäluvun verran. Olet nyt joko tehtävä- tai kysymysruudussa.
- **Tehtäväruudussa:** Kaikki pelilaudalla olevat pelaajat osallistuvat tehtävään.
- **Kysymysruudussa:** Ruudussa oleva joukkue vastaa kysymykseen. Muut joukkueet yhdessä pelinohjaajan kanssa päättävät, oliko vastaus oikein/hyväksytty. Huom! Osaan kysymyksistä on suositellut vastaukset.

3. Pisteet:

- Tehtäväruudusta koko ryhmä saa yhden pisteen. Kun 18 pistettä on kasassa, peli päättyy.
- Kysymysruudut kerryttävät joukkueiden omia pisteitä.

Tavallinen kysymys oikein: 1 piste

Bonus-kysymys oikein: 5 pistettä. Bonus-kysymys väärin: -3 pistettä.

Stop-kysymys oikein: 1 piste. Stop-kysymys väärin: -3 pistettä.

4. Pelin päättyminen:

- Peli päättyy sillä kierroksella, jolloin 18 tehtäväpistettä täyttyy.
- Kysymysruuduista kerätyt pisteet määrittelevät pelin voittajajoukkueen. Huom! Lopussa tarkistetaan tehdyt tehtävät kuten todistus, vapaaehtoistehdävän kuvaus ja tapahtuma. Voit vielä ansaita ekstrapisteitä.

PELIN OHJEET

Pelin kulku

Käytössä olevasta tilasta riippuen ”pelilauta” voidaan rakentaa joko yhteen luokkahuoneeseen, ulkotiloihin tai vaikkapa pitkin käytäviä. Pelilaudan on tarkoitus olla sellainen, että sitä on mahdollista soveltaa monenlaisiin tiloihin.

Joukkueet liikkuvat pelilaudalla vuorotellen ja tarkkailevat toistenkin joukkueiden suorituksia. Pelinappuloina toimivat pelaajat itse. Pelilaudalla edetään noppaa heittämällä.

Pelilaudan rakentaminen

Pelilauta rakennetaan joko liitteistä löytyvien valmiiden peliruutujen avulla tai käyttämällä post-it lappuja kuvaamaan kysymys- ja tehtäväruutuja. Osallistujat määrittelevät pelilaudan muodon. Suositeltavaa on rakentaa pelilauta, jota on helppo tilassa seurata, esimerkiksi ympyrä. On myös hyvä huomioida, että pelaajat toimivat pelinappuloina, jolloin ruutujen väliin on hyvä jättää reilusti tilaa. Kun pelilauta on valmis, kukin joukkue valitsee ruudun, josta aloittavat pelin. Lisäksi joukkueet keksivät nimen omalle joukkueelleen.

Pelin aloitus ja ohjaaminen:

Pelilaudan keskellä tai pelin ohjaajalla on pelin tehtävä- ja kysymyskortit. Viimeiseksi hyvän teon tehnyt joukkue aloittaa pelin, heittää noppa ja etenee pelilaudalla silmäluvun osoittaman matkan. Kun joukkue osuu tiettyyn ruutuun, he nostavat ruutua vastaavasta korttipakasta kortin ja vastaavat kortin kysymykseen tai suorittavat siinä mainitun tehtävän. Muut pelaajat seuraavat tehtävän suorittamista. Suorituksen jälkeen vuoro siirtyy seuraavalle joukkueelle. Pelin ohjaaja pitää kirjaa kerätyistä pisteistä.

Pelilaudalla on kahdenlaisia ruutuja:

Kysymysruudut (kysymyksiä vapaaehtois- ja kansalaistoimintaan liittyen):

- Ruudussa oleva pari/ryhmä vastaa kysymykseen.
- Monivalintakorteissa saattaa olla useampi oikea vastaus.
- Pohdintatehtävissä on olennaista yhteiskeskustelu, jonka pohjalta vastaus hyväksytään tai hylätään.
- Joukkue saa itselleen yhden pisteen jokaisesta oikein vastatusta kysymysruudusta.

- **Erikoiskortit:** Bonus- ja Stop-kysymykset.

Bonuskortti: Pelaajalla on mahdollisuus tienata ylimääräisiä pisteitä vastaamalla haastavampaan kysymykseen, jonka saa pelin ohjaajalta (katso kysymyslista alla lisämateriaaleissa. Voit myös itse keksiä kysymyksen.) Mikäli vastaus on oikein saa vastaaja tai ryhmä pisteet. Jos vastaus on väärin, pelaajat menettävät pisteitä. Bonuskortin voi myös osoittaa toiselle pelaajalle tai ryhmälle. Näin välttyy itse pisteiden menettämiseltä ja antaa toisille mahdollisuuden tienata ylimääräisiä pisteitä.

STOP-kortti: Kortin kysymykseen tulee vastata oikein. Väärästä vastauksesta menettää kortin ohjeiden mukaan pisteitä. Kortin idea on herättää keskustelua kuvatusa tilanteesta.

Tehtäväruudut (pieniä tehtäviä, jotka havainnollistavat vapaaehtoistoimintaa erilaisin toiminnallisin tavoin).

- Kaikki pelaajat osallistuvat.
- Suoritetusta tehtäväruudusta koko ryhmä saa pisteen.

Pelin kesto:

Pelissä on kahdenlaisia ruutuja ja pelilauta voidaan rakentaa käytettävissä olevan ajan mukaan. Pelin tavoitteena on suorittaa koko ryhmän kesken 18 tehtäväkorttia (peliä voi myös lyhentää). Joukkuepisteitä kerätään vastaamalla kysymyskortteihin. Pelin voittaa se joukkue, joka on kerännyt kysymyskortteista eniten pisteitä sillä kierroksella kun 18 tehtäväkorttia on suoritettu. Pelin kesto riippuu siitä, onko kentällä enemmän kysymys- vai tehtäväkortteja. Jos pelaamiseen on vain vähän aikaa, suositellaan, että kysymysruutujen määrää vähennetään.

Pelin voittaja eli eniten pisteitä saanut saa kunnianimen Vuoden vapaaehtoinen.

Suosittelun peliaika on noin 2 tuntia.

Rastirata - Peli ison ryhmän kanssa

Peliä voidaan pelata myös isomman ryhmän kanssa. Tällöin kysymys- ja tehtäväkortteista voidaan rakentaa rastirata, joka koostuu tilaan sijoitetuista, valmiiksi valituista kysymys- ja tehtäväkortteista. Osallistujat kiertävät rasteilla itsenäisesti tai pienryhmissä. Ryhmät voivat kerätä omat vastauksensa kysymyslomakkeille ja radan suorittamisesta voidaan käydä yhteinen loppukeskustelu. Myös vuorovaikutus pelin aikana on mahdollista.

PELIN LISÄMATERIAALIT

Peliin sisältyy kysymyksiä, joihin on kirjattu suositellut vastaukset näissä ohjeissa.

Lisäksi seuraavat peliin kuuluvat liitteet löytyvät osoitteesta www.kansalaisareena.fi/julkaisut

1. BONUS-kysymykset
2. Vapaaehtoisen oikeuden ja velvollisuudet
3. Väitteitä vapaaehtoistoiminnasta
4. Lista erilaisista vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista
5. Kuvailutulkki kuvat
6. Työtodistus pohja
7. Vahvuuskortit

Pelin kulkua voi muuttaa ryhmän tarpeiden ja taitojen mukaisesti. Toivomme teille mukavia pelihetkiä vapaaehtoistoiminnan pelin merkeissä.

KYSYMYSTEN SUOSITELTAVAT VASTAUKSET:

Kysymys 1: c, **Kysymys 2:** b tai c, **Kysymys 3:** b

Kysymys 4: Bonus, **Kysymys 6:** Bonus

Kysymys 7: Esim. Ryhmänohjausta, asiakaspalvelua, rohkeutta jne.

Kysymys 8: Apuna voi käyttää vahvuuskortteja.

Kysymys 14: Vapaaehtoistyöstä ei saa rahallista korvausta eikä opintopisteitä, kuten palkkatyöstä ja työharjoittelusta saa. Sitä tehdään omasta vapaasta halusta, omaksi ilokseen tai itsensä kehittämiseksi.

Kysymys 15: b ja c, **Kysymys 16:** b, **Kysymys 17:** b

Kysymys 18: Ihan kaikenlaisten!

Kysymys 19: Vapaaehtoistoiminta voi olla suunnattu tietyille ryhmälle kuten naisten tai miesten ryhmä. Lisäksi ikä voi olla este, joihinkin tehtäviin vaaditaan yli 18 vuoden ikä.

Kysymys 20: Kysymällä vapaaehtoistoiminnan tarjoajalta mitkä ovat oikeudet ja velvollisuudet. Nämä ovat asioita mitä käydään läpi perehdytyksessä.

Kysymys 21: b, **Kysymys 23:** c, **Kysymys 24:** A, B ja C

TEHTÄVIEN KOMMENTIT:

Tehtävä 1: Vapaaehtoistoiminnasta on hyötyä kaikille osapuolille, tekijälle, vapaaehtoistoiminnan tarjoajalle ja kohteelle.

Jos vapaaehtoistoimintaa ei valvota ja vapaaehtoisten jaksamisesta huolehdita voi tekijä uupua. On myös tärkeää, että vapaaehtoinen ja tehtävän tarjoajan välillä on sopimus tai selkeä ymmärrys mitä vapaaehtoinen on tekemässä ja miten. Vahingon sattuessa on, hyvä että vakuutusasiat on käyty läpi etukäteen.

Tehtävä 2: Pohtikaa yhdessä, miksi joihinkin vapaaehtoistehtäviin on paljon kiinnostuneita ja toisiin tehtäviin on vaikeaa saada vapaaehtoisia mukaan. Esimerkiksi:

- henkilökohtainen hyöty (esim. festareilla toimivat vapaaehtoiset saavat usein osallistua tapahtumaan ilmaiseksi)
- tunnetun toimijan on helpompaa saada vapaaehtoisia mukaan toimintaansa
- vapaaehtoisen henkilökohtainen kiinnostus aiheeseen ja aiheen ajankohtaisuus (esim. turvapaikanhakijoiden määrän kasvun myötä vapaaehtoisuus turvapaikanhakijoiden keskuudessa lisääntyi)

Tehtävä 3:

- Miettikää yhdessä mitkä kaikki asiat jäisi tekemättä, jos vapaaehtoistyötä ei tehtäisi
- Miltä maailma tuntuisi, jos vapaaehtoisia ei olisi

Tehtävä 5: Selitä muulle ryhmälle seuraavat vapaaehtoistoimintaan liittyvät sanat käyttämättä kyseistä sanaa tai sen osaa. Muut arvaavat, mistä sanasta on kyse. Pohtikaa sitten yhdessä, miten sanat liittyvät vapaaehtoistoimintaan.

- **Pop-up-vapaaehtoistehtävä=**

kertaluontoista vapaaehtoistoimintaa, johon ei tarvitse sitoutua pidemmäksi ajaksi. tällainen vapaaehtoistoiminta on tullut yhä suosittumaksi viime aikoina, sitä tapahtuu esimerkiksi erilaisten tapahtumien yhteydessä

- **Tukiperhe=**

perhe, joka on sitoutunut toimimaan esimerkiksi sellaisen perheen tukena, jolla on ongelmia vaikkapa vanhempien jaksamisen kanssa, ja ei siksi voi tarjota lapsilleen esimerkiksi harrastusmahdollisuuksia

- **Facebook-ryhmän ylläpitäjä=**

vapaaehtoistoiminta voi olla myös esimerkiksi oman taloyhtiön, fb-kirppiksen tai jonkin muun facebook-ryhmän ylläpitämistä

Tehtävä 6: Selitä muulle ryhmälle seuraavat vapaaehtoistoimintaan liittyvät sanat käyttämättä kyseistä sanaa tai sen osaa. Muut arvaavat, mistä sanasta on kyse. Pohtikaa sitten yhdessä, miten sanat liittyvät vapaaehtoistoimintaan.

- **Puistokummi=**

ainakin Helsingin kaupungilla on mahdollista toimia puistokummit. Puistokummit huolehtivat julkisten puistotilojen siisteydestä ja viihtyvyydestä esimerkiksi keräämällä roskaa

- **Kulttuurikaveri=**

henkilö, joka ilmoittautuu vapaaehtoiseksi lähtemään kulttuuritapahtumiin (esimerkiksi konsertteihin tai taidenäyttelyihin) sellaisen henkilön kanssa, jolle lähteminen on muuten vaikeaa esimerkiksi liikuntarajoitteen tai yksinäisyyden vuoksi

- **Vloggaaja=**

vloggaaminenkin voi olla vapaaehtoistoimintaa. esimerkiksi jonkin järjestön toiminnasta tiedottaminen ja sitä kautta tehtävä vaikuttamistyö voi olla vapaaehtoistoimintaa

Tehtävä 7: Esimerkki tehtävänkuvauksesta: Haetaan vapaaehtoista roudaria Vapaaehtoistoiminnan messuille. Tehtäviisi kuuluu messutilan rakentaminen ja purku. Vanhalle Ylioppilastalolle tarvitaan vapaaehtoisia järjestämään pöydät ja tuolit. Lisäksi tehtävään

kuuluu opasteiden kiinnittäminen ja poistaminen. Tehtävässä oppii organisointi- ja vuorovaikutustaitoja. Tapahtuma on 5.12. ja tehtävään kesto noin 5 tuntia.

Tehtävä 9: Teille on annettu vapaaehtoistehtävä, joka tuntuu vaikealta ja koette, ettette voi onnistua siinä.

Pohtikaa yhdessä, miten tilanteessa tulisi toimia.

- vapaaehtoisella on oikeus perehdytykseen, koulutukseen, ohjaukseen ja tukeen. On myös oikeus kieltäytyä tarjotusta tehtävästä sekä saada toiminnasta iloa ja jaksamista
- vapaaehtoisena sinulla on velvollisuus huolehtia omasta jaksamisestasi vapaaehtoisena
- näistä oikeuksista ja velvollisuuksista käsin voitte pohtia menettelytapoja kyseiseen tilanteeseen

Tehtävä 10: Katsokaa listaa, jossa on lueteltu väitteitä vapaaehtoistoiminnasta. Valitkaa listalta viisi asiaa, jotka ovat mielestänne vapaaehtoistoiminnan periaatteita. **Listan alleviivatut väittämät perustuvat vapaaehtoistoiminnan periaatteisiin:**

1. Vapaaehtoisena olen työsuhteessa vapaaehtoistoiminnan tarjoajaan, ja minuun pätee samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muihinkin työntekijöihin.

2. Vapaaehtoisella on oikeus tukeen ja ohjaukseen.
3. Vapaaehtoistoiminnassa pääsee kehittämään itseään ja kasvamaan ihmisenä.
4. Saan toimia vapaaehtoisena vasta suorittuani vapaaehtoistoiminnan koulutuksen.
5. Minulla on oikeus saada tekemästani työstä kohtuullinen korvaus.
6. Saan jättää minulle annetun tehtävän tekemättä, jos minua ei huvita tai en ehdi suorittaa sitä.
7. Vapaaehtoistoiminnassa on olennaista, että sekä vapaaehtoinen että avun vastaanottaja hyötyvät.
8. Vapaaehtoista sitoo vaitiolovelvollisuus sekä toiminnan aikana että sen jälkeen.
9. Kaikilla vapaaehtoistyöntekijöillä on oikeus ilmaiseen kahviin työvuorojen aikana.
10. Vapaaehtoisen tulee kunnioittaa ihmisten erilaisuutta ja erilaisia tarpeita.

Tehtävä 12: Pohtikaa yhdessä, onko olemassa sellaisia paikkoja tai tilanteita, joissa vapaaehtoistyön tekeminen on vapaaehtoistoiminnan periaatteiden vastaista.

- vapaaehtoistoiminta ei saa korvata palkkatyötä tai ammattiapua
- vapaaehtoistoiminta on mahdollista periaatteessa missä tahansa paikassa, mutta ratkaisevaa on se, millaista toiminta on luonteeltaan.
- lainvastainen vapaaehtoistyö, esimerkiksi aktivisimi?
- markkinointiyritys ei voi tehdä esimerkiksi niin, että hakee vapaaehtoisia tekemään markkinointia, ja sitten laskuttaa muita tekemästään työstä
- yksityisiin vanhainkoteihin voi mennä tekemään sellaista työtä, joka ei ole varsinaista hoito- tai hoivatyötä

Tehtävä 13: Pohtikaa yhdessä, mitä voitte odottaa vapaaehtoistoiminnan tarjoajalta, kun ilmoittaudutte johonkin vapaaehtoistehtävään?

- tulla kohdelluksi vapaaehtoisena, ei työntekijänä
- saada perehdytystä ja koulutusta
- saada tukea ja ohjausta
- saada tarjoajalta ryhmätapaturmavakuutuksen
- mahdollisuuden osallistua vapaaehtoisten tapaa-misiin ja virkistystoimintaan

Tehtävä 14: Pohtikaa yhdessä, miten vapaaehtoisia voidaan kiittää ja palkita.

- Vapaaehtoiselle saa tarjota pienen kiitoksen, esim. leffaliput silloin tällöin.
- Vapaaehtoiselle saa tarjota esimerkiksi lounaan, jos sitä ei voida laskea etukäteen sovituksi "palkaksi" vapaaehtoistoiminnasta.
- Juhlat ja virkistystapahtumat luovat yhteishenkeä ja ovat mukava tapa kiittää vapaaehtoisia.

Tehtävä 16: Työtodistus liitteenä lisämateriaaleissa

Tehtävä 17: Vahvuuskortit liitteenä lisämateriaaleissa

Tehtävä 18: Vapaaehtoistoiminnan tehtäviä liitteenä lisämateriaaleissa

Tehtävä 21:

Kuvailutulkki – kuvailutulkkaukseen tarkoitetut kuvat löytyvät lisämateriaaleista. Kuvia on 2 paria. Tarkoituksena on kuvailla kuvaa, jonka jälkeen muiden tulee kahdesta samanoloisesta kuvasta kertoa kumpaa kuvailutulkki kuvaili.

Tehtävä 24: Kansalaisaloitteen voi tehdä itse kirjallisesti tai käyttää jotain seuraavista palveluista:

- <https://www.nuortenideat.fi/fi/>, nuorille suunnattu vaikuttamiskanava
- <https://www.otakantaa.fi/fi/>, ajankohtaiset hankkeet joihin kaivataan mielipidettä
- <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/>, ehdotetaan uutta lakia, muutosta olemassaolevaan lakiin tai olemassaolevan lain kumoamista. Edellyttää 50 000 henkilön kannatuksen.
- <http://www.demokratia.fi>, mahdollistaa osallistumisen ajankohtaiseen keskusteluun
- <https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/>, kunnalle tehtävät aloitteet
- <https://www.lausuntopalvelu.fi/Fi>, Palvelulla on tarkoitus helpottaa lausuntomenettelyä, kansalaisvaikuttamista ja tiedonsaantia sekä lisätä valmistelun ja lausuntomenettelyn läpinäkyvyyttä ja laatua.

**Pelin liitteet löytyvät osoitteesta
www.kansalaisareena.fi/julkaisut.**